

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Quid Scotus, & Gabriel senserint. c. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

militudinem Dei debito ordine appetat adipisci, ut scilicet eam à Deo habeat. Si quis autem appeteret secundum iustitiam esse similis Deo quasi propria virtute, & non ex virtute Dei, peccaret. Alio vero modo potest aliquis appetere similis esse Deo quantum ad hoc in quo non natus est assimilari: sicut si quis appeteret creare celum & terram, quod est proprium Dei, in quo appetitu esset peccatum. Et hoc modo diabolus appetijt esse ut Deus, non ut ei assimilaretur quantum ad hoc quod est nulli subesse simpliciter: quia si suum non esse appeteret, cum nulla creatura esse possit, nisi per hoc quod sub Deo esse participat. Sed in hoc appetijt indebite esse similis Deo, quia appetijt ut finem ultimum beatitudinis id ad quod virtute suae naturae poterat peruenire: auertens suum appetitum à beatitudine supernaturali, quae est ex gratia Dei. Vel si appetijt ut ultimum finem illum Dei similitudinem, quae datur est ex gratia, voluit hoc habere per virtutem suae naturae, non ex diuino auxilio secundum Dei dispositionem. Et hoc consonat dictis Anselmi, qui dicit quod appetijt illud ad quod peruenisset, si sterisset. Et haec duo quodammodo in idem redeunt: quia secundum utrumque appetijt finale beatitudinem per suam virtutem habere, quod est proprium Dei: quia vero quod est per se, est principium & causa eius quod est per aliud: ex hoc etiam consequutum est quod appetijt aliquem principatum super alia habere in quo etiam peruerse voluit Deo assimilari.

Et per hoc patet responso ad omnia obiecta.

PRIOR conclusio est: Angelus non appetijt esse Deus per naturam. Posterior conclusio, Angelus peccauit appetendo esse similis Deo aliquaratione excellens modum propriae excellentiae, & perfectionis. Circa quam doctrinam plures nobis controuersiae disputandae sunt.

DISPUT. CCXXXII.

Utrum peccatum Angeli fuerit superbi-
an alterius naturae.

Quid Scotus & Gabriel senserint. cap. 1.

Sententia Scoti & Gabrielis impugnatur. cap. 2.

Primum Angeli peccatum fuisse superbiam, vera & communis Patrum, & Scholasticorum opinio fertur. cap. 3.

Expenduntur quadam Scripturae testimonia pro eadem sententia. cap. 4.

Multa quidem eaque difficilia de peccato primo Angelorum à Doctoribus scripta legimus. Nec mirum est, rema sensibus, & humana ratione longè remotam, difficilem ad intelligendum semper fuisse. Verum quia tractatio de hac omnino declinare instituti nostri ratio non patitur: quoad eius fieri poterit dabimus operam, ut peccatum Angelorum inquirentes, nihil tanquam certum affirmemus, nisi quod aut ex Scriptura, aut ex doctrina Patrum, aut certa ratione colligi queat: ubi autem aliquo ex his fundamentis nostra disputatio niti non possit, nihil temere sola humana coniectura ducti asseremus. Satis enim est requiritatem ingenij in re quacunque, nedum in abscondita, ingenue profiteri, quam aliquid temere pronuntiare: cumque circa ea, quae ipsa in peccato angelorum contigerunt, sola ratio absque autoritate nihil valeat ratione quidem solum vremur ad ostendendum, quo pacto angelus peccare potuit, de qua etiam re non parua inter Scholasticos dissensio est, & in ea ratio ipsa plurimum valet. Primum autem in vniuersum inuestigandum nobis est genus peccati, quo Angelus cecidit. Deinde speciatim inquirendum, quid sit illud, circa quod Angelus deliquit.

In praesenti autem controuersia, in qua genus peccati Angelorum vniuersè inuestigamus, non fuit Scholasticorum omnium vna sententia. Prima opinio fuit Scoti in 2. distinctione 6. questione 2. Scotus. §. Quantum ad secundum, & in §. Ad argumenta, in solutione 1. qui affirmat peccatum Angelorum non fuisse superbiam, quae constituitur proprium peccatum: sed luxuriam, non, sicut aliqui Patres quos retulimus supra disputatione 178. capite 2. dixerunt existimantes, Angelos in alias hominum exarisse, & ex illis genuisse Gigantes, (haec enim sententia ab omnibus Scholasticis merito expoditur, ut eo loco diximus:) sed luxuriam, quandam spirituale, quae in nimia quadam dilectione, aut cupiditate consistit. Haec est sententia Scoti, quam aliter refert Caiet. in hoc articulo tamē, quam ipse refert, est Gabrielis, quam inferius asseremus. In cuius opinionis confirmationem, & explicationem notat ipse Scotus in ea quaest. §. In ista questione, doctrinam receptam à Gabriele loco inferius allegando, in actibus voluntatis esse duplicem amorem, alterum concupiscentiae, qui versatur circa rem & bonum, quod alicui volumus: alterum amicitiae, qui respicit personam, cui volumus bonum. Subiungit autem, amorem concupiscentiae procedere ex amore amicitiae, rationem ex causa priori. Haec nota praemissa, inquit Scotus, primum Angeli peccatum fuisse nimium amorem amicitiae, quo seipsum dilexit, hoc est, nimiam quandam sui ipsius complacentiam. Probat autem: quia nimius amor amicitiae non poterat esse erga Deum: nam Deus diligere non potest immoderate ex nimia intentione: hic enim amor debitum modum excedere nequit: neque alio modo potuit esse immoderatus. Verisimile autem est, Angelum non dilexisse alium: praeter seipsum: ergo primum peccatum fuit nimius amor amicitiae, quem placuit Scoto vocare

Similitudo im-
rellektus est
à Caiet.

Ratio Scoti.

care luxuriam spirituale. Subdit deinde, ex hoc amore amicitie inordinato ortum fuisse amorem etiam concupiscentie inordinatum, quo sibi concupiscit aliquod bonum ultra modum debitum: hunc autem fuisse amorem beatitudinis.

Caletanus quidem in hunc articulum censet, Scotum in ea fuisse sententia, ut existimaret primum peccatum Angeli fuisse superbiam in illo affectu immoderato amoris amicitie: secundum vero peccatum luxurie propriæ fuisse in amore illo concupiscentiæ. Sed reuera Scotus dixit utrumque peccatum, & amoris amicitie, & concupiscentiæ fuisse primum peccatum luxurie, non superbiæ propriæ, communi tamen quadam ratione superbiam dici posse, ut legenti constare potest ex illo, §. *Quantum ad secundum*, & in illa solutione primi argumenti. Quævis enim dicat Scotus, peccatum illud fuisse præsumptionis: tamen id non concedit, quatenus præsumptio dicitur speciale peccatum superbiæ: sed generali quadam ratione, prout nimius amor sui dici solet peccatum præsumptionis. Cum vero in eo §. circa medium illius dicit, primam speciem superbiæ, quæ dicitur se alijs præferre, sed in appetitu excellentiæ in se, hoc est propriæ dignitatis in se: non intelligit, eam esse propriam speciem superbiæ, sed connumerari inter gradus superbiæ, licet sit superbia secundum rationem communem & generalem, ut plane concedit in eo §. & in illa solutione 1. Hæc est Scoti sententia fideliter relata, quantum ex illo colligere potui.

Fundamenta
Scoti.

Fundamenta vero illius hæc sunt. Primum quidem peccatum illud angeli non fuisse peccatum superbiæ propriæ dicta, probat: quia eiusdem rationis est nimium amare seipsum amore amicitie, & nimium amare alium eodem genere amoris: sed nimium amare alium, non est peccatum superbiæ: ergo nec amare nimium seipsum. Præterea probat, quia peccatum superbiæ ita est appetitus inordinatus propriæ excellentiæ, ut feratur in excellentiam, non absolute, sed relate ad alios, quibus aliquis antecellere cupit: atqui Angelus non appetiuit excellentiam relate ad alios, sed excellentiam absolute in seipso: ergo non peccauit peccato superbiæ propriæ. Ex quibus rationibus plane colligitur, nunquam sensisse Scotum, peccatum primum Angeli fuisse peccatum superbiæ propriæ dicta, sed communi quadam ratione.

Deinde ostendit, peccatum angeli fuisse peccatum luxurie, quia hoc genus peccati consistit in nimia delectatione, qualis etiam solet esse, quam quis capit ex speculatione alicuius conclusionis geometricæ, quod quidem peccatum ipse vocat luxuriam spirituales delectationis. Neque obstat, quod ipse Scotus in ea fuisse opinione quam retulimus. Nam argumenta illius solum dissoluit, ut defendat peccatum illud fuisse superbiæ, non propriæ & peculiari ratione, sed communiter tantum: & ostendit, nihil contra hoc argumenta prædicta probare, ut notat Lichetus loco inferius allegando. Quare solum concedit, prædicta argumenta probare, peccatum angelorum non fuisse superbiam propriam & peculiari ratione: non tamen non fuisse superbiam communiter dictam. Hanc vero fuisse mentem Scoti, colligi-

tur ex eodem in questionibus reportatis in 2. d. 6. quæst. 1. circa finem, ubi ita plane habent sententia eius. Sic etiam intellexit Scotum *Regula in Regula*, 2. distinct. 6. quæst. 1. artic. 3. præsertim §. *Ad primum diceretur*, in solutione 3. quam opinionem licet sub dubio ipse relinquat, allerit tamen defendi posse. Lichetus etiam eadem dicit q. 2. art. 2. eodem modo. Sententiam sequutus est *Hales in q. 2. 3. cum ait*, peccatum angelorum posse appellari peccatum libidinis, quatenus seipsum nimium dilexerunt, sed quatenus propriam excellentiam concupiscunt, posse vocari peccatum superbiæ, imo etiam vitium ingratitudinis.

Secunda opinio sit *Gabrielis in 2. dist. 6. quæst. 1. artic. 1. qui eodem fere modo dum Scoto docet*, primum peccatum ordine causa fuisse nimium amorem amicitie erga seipsum, secundum vero peccatum ordine causa fuisse peccatum concupiscentiæ, quo sibi angelus nimium desiderauit beatitudinem. In eo autem solum differt ab Scoto, quod allerit primum illud peccatum amoris amicitie erga seipsum, fuisse superbiæ, non communiter dictæ, sed specialis ab auaritia, & ab alijs specie diuersum. Nec obstat quod allerit in tertia conclusione, peccatum illud reducat peccatum superbiæ, quo videtur insonare, non esse superbiam propriam & directam sed (vt aiunt) reduplicat: hoc inquam, non obstat: nam ex ipse postea affirmat, peccatum illud fuisse peccatum superbiæ specialis. Differt etiam *Gabriel ab Scoto*, quia *Gabriel* conclusione 4. ait, amorem illum concupiscentiæ, qui fuit secundum peccatum ordine causæ, fuisse peccatum luxurie communiter dictæ, prout conuenit cuiusque appetitui immoderato delectationis carnalis, siue spiritualis: Scotus autem solum dixit, esse peccatum luxurie delectationis spiritualis: in quo meo iudicio parum, aut nihil differunt.

CAPUT II.

Sententia Scoti, & Gabrielis impugnetur.

NON erit difficile, opiniones Scoti, & Gabrielis manifeste refellere. Primum quidem rationibus Caletani, quæ contra utramque eodem modo pugnant, deinde peculiari ratione, quæ contra Scoti sententiam vim habet. Primo igitur arguit Caletanus art. præcedenti §. *Ad secundum dubium*, contra communem utramque opinionis fundamentum: quia nunquam inuenitur alius actus amoris amicitie, qui sit pura complicitas alicuius personæ, nisi admixtum habeat affectum concupiscentiæ, quo ametur aliquod bonum personæ, siue illud bonum distingatur repleta à personâ, cui amatur, siue sola ratione apprehendatur ut bonum illius: siue sit futurum bonum, siue præsens. Neque vero solum vnus amor sine alio reperiri nequit: verum etiam actus diuersus, sed in eodem individuo actu amoris inuenitur verusque respectus ad rem concupitam, ratione cuius dicitur amor concupiscentiæ: & ad personam, cui volumus bonum, ratione cuius dicitur amor amicitie, ut rectè docet idem *Caletanus*, 1. q. 2. art. 4. & *sancti Thom. supra q. 60. art. 3. & nos in eo artic. 4. & 3. lib. de adoratione disput. 1. capit. notauimus*. Ratio vero est manifesta nam amare vniuersum debetur ab Aristotele 2. *Rhetoricorum* capit. 4. hoc modo